

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 30 „
„ četert leta	1 „ 70 „
„ mesec	— „ 60 „

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
„ pol leta	3 „ 80 „
„ četert leta	2 „ — „
„ mesec	— „ 70 „

SLOVENE.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Št. 19.

V Celovcu v sredo 7. marca 1866.

Tečaj II.

Benečani pa federalizem.

A. Ž. Namenila se je visoka vlada pre-strojiti kaj tudi po Beneškem, naj da bi z Ogri, Hervati in Erdelci tudi Benečani veseli praznik sporazumljenja obhajali. Ali zdi se nam, da namenjena prestrojba nič kaj uspešno ne napreduje. Homatije med c. k. namestnikom pa meščanskim županom v Benetkah, kakor so jih te dni časniki naznanjali, niso nič kaj veselo znamenje. Vlada ni blagi nameni bodo morda še po morju splavali. Tužna majka! Kaj je neki krivo, da naši Talijani po Beneškem nič kaj zupanja ne stavijo v vladine namere? Kaj jih nek plaši, da tako boječe proti Dunaju gledajo? Odgovor: Nemška hegemonija!

To je tista „neizgruntano“ strašna zver, ktera v severozahodnih deželah naše pre-ljube Avstrije svoj berlog ima, svojo mo-rivno sapo pa v jugoizhodnja kraljestva po-šilja. Nemška hegemonija dela strah ne samo miroljubnim Slovanom, ampak tudi v svojo narodnost zaljubljenim Talijanom. Ona je tergal in terga še dandanašnje vezi, s kte-rimi je mati zgodovina avstrijska kraljestva in dežele v eno telo sklenila. Ona je gasila in gasi še sedajni čas ogenj ljubezni, ktero imajo avstrijski narodi do svoje skupne do-movine. Ona je zakurila strašni požar, kateri je Avstriji najbogatejšo deželo požgal. Ona ga tudi še zmirom ne ti. Zatorej gorje Av-striji, če skorej ne ugonobi tiste grozne zveri, če kmali ne odpravi nemške hegemonije!

Avstrijski narodi niso več v povojih in zibkah. Oni so že davno shodili ter se za-vedajo svojih krepkih udov. Ni jim treba nikakoršnih podramnikov, nikakoršnih za-perstnikov, nikakoršnih — hegemonistov, oni so si sami naj zanesljivši voditelji! To velja, kakor Nemcem in Madjarom, tako tudi Slovanom in Talijanom. Talijani — naši

sosedje — so že večkrat tožili zoper nemško hegemonijo, ktera jim je, pokrepčana z obilno žetvijo po slovanskem narodnem polju, nemško kulturo sejala v narodne verte, vsi-lovaje jim nemški jezik in nemške urad-nike, kolikor se je dalo. Oni so tožili, ker niso mogli niti razumeti, za kaj bi se imela nemščina po talijanskih šolah širiti, ko se vendar talijanski jezik po nemških šolah ne vsiljuje, niti sprevideti potrebe nemških ura-dnikov, ko je domačih za najvišje službe sposobnih sinov dovolj. Ali tožbe niso se uslišale! Nevolja je rastla. Priderlo je leto 59. Nemška hegemonija je pa žela gorjupi sad svoje prenapetosti. O da bi se bila vsaj takrat zmordila! Ali zdi se nam, da ni umela čulplivega nauka, ker se ne misli še odpo-vedati „bona“ ali „mala fide“ pridobljenemu krivičnemu posestvu — nadvladanju, da se vede, še celo tako, kakor bi želela se svojo tovaršico „Madjarščino“ vred še hujše, ker v družbi, stiskati druge narode. Kar ni mogla prej izpeljati po centralistični poti, misli sedaj po dualistični dokončati.

Zato se pa bojé dualizma vsi nenemški takraj Litave bivajoči narodi — tedaj tudi Talijani. Ko je bilo nastopilo Belkredijevo ministerstvo in je federalistični veter poteg-nil, raztopil se je bil hitro led nezaupnosti, ki je oblegal rodoljubna serca beneških in drugih naših Italijanov. Tudi oni so bili začeli, kakor mi Slovani, prostejše dihati, veselejše delati, bolj zadovoljne se kazati. Tudi oni so z nami vred zaupnice glasovali visoki vladi; priča so zbori goriški, teržaški, isterski, dalmatinski. Federalizem do-pada torej tudi Talijanom. Zakaj bi jim pa tudi ne? Saj le federalizem je tista „si-stema“, ktera jim more dati, česar oni od Avstrije tirjajo. Oni pa tirjajo, da se jim pusti njih jezik v uradih pa tudi v šolah, in da se jim ne vsiljuje nemščina. Bode jim

mar to dopolnil dualizem, ki je podvojnati centralizem? Nikakor! Oni tirjajo, da se jim ne vsiljuje nemški uradniki, ampak da se bodo službe dajale na domači zemlji spo-sobnim domačim sinom, dokler jih ne manjka. Bode jim mar to dovolil dualizem, ki daje v takrajlitavskih deželah nemštvu nadvlado? Nikakor! Oni tirjajo, da se lastnine in pra-vice malih narodov — Talijanov v Avstriji je pač malo — isto tako cenijo in spoštu-jejo, kakor iste velikih narodov, da se torej vladanje po večinah odpravi. Bode jim mar to pripustil dualizem, ki ne more obstati brez vladanja po parlamentarnih majori-tetah ali večinah? Nikakor! Oni tirjajo, da se jim razširi področje samouprave, ki oživ-lja „konstitucijo.“ Bode jim mar to privoščil dualizem, ki dva centralizma nastavlja? Ni-kakor! Oni tirjajo — kdor bere, naj dobro pogleda — da se jim napravi za lombardo-beneško kraljestvo dvorna kancelarija, *) kakor jo imajo (kmalo se menda poreče: „so jo imeli!“) Ogri, Hervati, Erdelci. Bode jim mar to željo dopolnil dualizem, kateri hoče dvojno ministerstvo, dvojno centraliza-cijo? Ni mogoče! Kakor dan ne more tam biti, kjer je noč, tako tudi dvorne kancela-rije ne morejo biti, dokler bode dualizem.

Kdo more tedaj avstrijskim Talijanom, zlasti Benečanom, vse te njih nikakor pre-napete tirjatve dopolniti? — Federalizem sam! On spoštuje stare zgodovinske pravice. On ohranjuje narodne svetinje. On brani z glasovanjem po narodnih kurijah zoper na-silstvo premogočnih narodov. On širi in uterjuje samoupravo, ker daje vsakemu svoje, cesarju, kar je cesarjevega, narodu, kar je narodovega. On daje, ker prav to je njemu prirojeno, dvorne kancelarije vsem

*) Dokler niso vedeli za federalizem, bil jim je na sercu namestni kralj (vice-ré.) Pis.

Besednik.

Kaj piše g. Heinrich o Kranjcih?

(Konec.)

Če so ženske tanke kakor jelke, so pa tudi moški pravi korenjaki. Ne vem, zakaj se je neka meni dobro znana pa zala Hrva-tica v čvrstega kranjskega fanta zagledala. Zarad njene opazke sem tudi jaz vsakega dobro pogledal ter se prepričal, da so v resnici kaj lepi in krepki.

Dasiravno pa narodne noše po malem za-mirajo, nahajajo se vendar še tam pa tam dolge škorne črez kolena, ki se svetijo od masti, pa tudi svetli gumbi po sredi na-persnika od brade do srede trebuha, ki so srebrni ali pa vsaj posrebrnjeni.

Če se jirhaste hlače še pogostoma nahajajo, nastopil pa je mesto klobuku s širokimi kraji madjarski „puszta kalpak“, pa vendar le pri tistih, ki bi se radi štel za narodne junake, ki vse zaničujejo, kar je le količkaj gosposkega ter se šlevijo in štulijo s starimi kopiti, med tem ko pri-prosto ljudstvo narodno (sic!) nošo zapušča ter sega po blagru splošne omike. Kapo s „cofom“, ki so jo Kranjci tudi blizo Ljub-ljane pod širokim kastorcem nosili, kakor

nemški Mihelj, zapuščajo tistim gospodom, ki branijo (!) svojim otrokom, nemški se učiti; kajti on pošilja svoje otroke v šolo, da se nemški učijo. Čul sem fantina, ki je nekemu gospodu nesel torbo s kolodvoja, tožiti, da se je v šoli premalo nemški naučil. Dokler se bode v mestu opravični listi nemški pisali, je prazno vse vse prizadevanje, narod od naroda ločiti. Opravični list je najsilnejši ponemškovavec. Kaže se, da je Kranjec prebrisane glave, ker mu je mar (?) nemškega se naučiti; ta uk pa tudi zanj težaven ni, ker mu je že tako mnogo be-sedi znanih (!?) in ker mu v zdravem te-lesu biva tudi zdrav duh.

Kranjica dobro gleda na zunanjo postavo mladenca in tirja, da je brez telesne napake, da je za vojake pripraven, in ne mara zanj, če je bil zvržen. Nikjer nisem videl, da bi bili fantje, ki so jih za vojake potrdili, tako razsajali in peli, kakor v Ljubljani in zdi se mi, da Kranjec ne misli s to razpo-sajenostjo žalosti svoje zakriti, kakor Neme-c na Rajni, ki mu solzé oči zalivajo, kedar ga vtaknejo v prusko armado. Tu pa jo mo-žato korakajo mladenči po mestnih ulicah in ukajo gredé; po družih deželah se ču-jejo le tisti, ki so pijani! Kako velik je razloček med tem silnim vriskanjem in pa otožnostjo slovenskih pesmi!

Korakamo jo nekega popoldne skozi neko

slovensko vas. Tu nismo čuli divje nepo-menljive „polke“ iz gostilnice, ne cepetanja česke mladine, ki samo s peto treska ob tla ter se s takim razbijanjem kratkočasi, ampak nedeljna tihota je kraljevala po vasi. Mehki in lepo ubrani glasovi se začujejo po zraku. Tri ali štiri dekleta sedé pod kosa-tim drevesom ter pojó slovensko pesem. Pri tej priči se nam je naša dobra volja umaknila neki notranji tesnobi. Mirna tihota, lepe planine od daleč, brhke pevkinje, pe-sem, ki človeku spreleti vse ude, vse to ima nekaj poetičnega v sebi, ki se ne more po-zabiti. Mnogo reči, zlasti pa veselje za petje in čisti glasovi moških in žensk opominje-vali so nas, da smo na pragu Laškega.

Pa nahaja se vendar velik razloček med mehkim in počasnim narodnim in cerkvenim petjem. Sicer se tudi tu ob nedeljah v cerkvi le poje, ne pa, kakor na Češkem, Morav-skem in Sleskem, kjer domači godci s tro-bentami in bobnicami (pavkami) spremljajo Beethovenovo peto mašo; pa mnogo cerk-venih pesmi je enačih počasnim popotnicam, n. pr. „K tebi Marija“ itd.

Orgle imajo tu posebno imenitnost, zlasti ker se ne poje po vsej cerkvi, ampak le nekaj pevkinj, ki jih orgle spremljajo. Šol-ski učitelj mora znati na registrih mnogo sprememb.

Čudno je to, da se med povzdigovanjem

historičnim skupinam kot varhinje resnične avtonomije, kot narodne namestnice pri svetlem cesarju. Je li čuda tedaj, ako so beneški Talijani zopet omerzeli, kakor da bi za vladine prestrojbe ne marali? Saj vidijo, da je vlada popustila federalizem, po katerem „parvae res crescunt,“ ter po g. Bartal-u v Pešti naznanila, da je sprejela dualizem, kteremu je namen s polovico Slovanov vred tudi Talijane nemški hegemoniji izročiti.

Vernite se torej k federalizmu, ako hočete resnične sprave z narodi — t. j. z vsemi avstrijskimi narodi — tudi z beneškimi Talijani! Vernite se k federalizmu, ako želite stanovitnega miru! Federalizem Vam bode, stoječ na trdni podlagi oktober-ske diplome, vsa ljudstva in narode privabil pa priklenil z nerazrušljivimi vezili zaupanja, spoštovanja in ljubezni. „Così sia!“ Čujte, kaj Vam zdaj pripovedujem! Pred nekaj leti sem se ob Soči z nekim Talijanom sprehal in politične otrobi vezal. Ta Talijan potegne iz žepa nek listič, na kterem so bile tiskane te le nemške besede: „Die Schwierigkeiten einer Pacification Venedigs, das Herz der Venezianer für Oesterreich zu gewinnen, liegt nicht so sehr in ihrer alten Geschichte, sondern in der neuen Idee der Nationalität. Dem Venezianer als solchen bliebe gar keine Wahl, als sich an Oesterreich anzuschließen; darum ist nicht so sehr der Venezianer als solcher, sondern der Italiener im Venezianer zu gewinnen. Der breite Strom der italienisch-nationalen Entwicklung ist in das grosse Becken Oesterreich zu leiten, gelingt dies nicht, so ist Italien für uns verloren!“ Prav debelo sem gledal in stermel, da ima Talijan ta nemški listič, ki je bil vtergan iz časnika: „Deutsche Monatschrift aus Kärnten — Redacteur V. Rizzi.“ Torej: Vladoj, učite se — discite justitiam moniti! Federalizem le je za Avstrijo!

Avstrijsko cesarstvo.

Najzanimiviši in važniši za celo prihodnost českega naroda se nam zdi sklep deželnega zbora od 1. marca. Ta dan namreč je sprejela zbornica z večino glasov (120 proti 100) Riegerjev — predlog zastran enakopravnosti praškega vseučilišča. Med drugimi je tudi kardinal Švarcenberg zanj glasoval in zato od ljudstva z gromovitimi slava — klici pozdravljen bil. Serčno so tudi pozdravljali od vseh strani dra Riegerja, zlasti zvečer v narodnem gledišču. Da to Nemcem ni po volji in da so vse žile nape-

njali, da bi ne bil zbor tega sklenil, je resnica, ker jim je le za nadvlado mar. Kaj mojstersko jih je v svojem govoru zavračal dr. Rieger ter jim rekel: „Mi hočemo le svoje pravo, in to doseči je naša dolžnost, dokler živimo!“

Unkraj Litave še vedno dobro veje dualistični veter. Pa mislimo, da bo s časom že enmalo pojenjal, ker je čutiti, da so se že tudi Madjarji enmalo ukrotili, od kar se jim je naznanil kraljevski odgovor na adresno in če je to res, kar se o Dešku pripoveduje. One dni namreč sta bila hervaška poslanca pri njem in med drugim jima je neki rekel tudi to le: Ogerska pripoznava samostojnost trojedine kraljevine, ki ima lepo prihodnost. Poslanec na ogerskem zboru ni treba, le zastran skupnih zadev naj bi se kako združili proti centralni vladi. Zastran Reke se lahko pogodimo. — Toliko o tem pogovoru, ki kaže, da se že mnenja enmalo na bolje obračajo in da je porazumljenja pričakovati. Sicer pa se tudi pragmatična sankcija ni namah sprejela, ampak treba je bilo čakati leta in leta! Se ve da je serčno želeli, da bi se zdaj to prej zgodilo, ker dan danes ne moremo več tako dolgo čakati! —

V Benetkah se bode vse orožje, ki se je 1. 1859 vzelo, posestnikom spet nazaj dalo.

Od 1. marca naprej rabijo se nove marke, ki imajo številko tudi še posebej zapisano. Tiste za 1. kr. pa ostanejo še, kakor so bile. Stare se zamenjajo pri dotičnem uradu

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Poprava; opat Steinringer). Kar je govoril g. Kromer v deželnem zboru o duhovščini na Kranjskem, zasluži res ostro grajo in šibo, „Zgodnja. Danica“ pa ga je prijela kaj rahlo in mehko. Dopisnik naš je izrekel misel, da je to storila po kakem višem povelju. Zastran te reči se nam od verjetne strani piše to le: „Ko sem gosp. Jeranu dotične verste pokazal, mi reče, da njegova „ordre“ o zavračevanju Kromerjevega nesposodbnega govora je bil edino le dekalog. Nek poslanec od vseh Slovencev visoko spoštovan je pri poslovljenji rekel deželnemu poglavarju, da na take in enake govore se ne da odgovarjati z besedami, temuč s kolom. Duhovni ne bomo odgovarjali s kolom, ampak s primer-nim delovanjem v duhu keršanskem.“ Dalje se nam piše: „Ne nemška ne slovenska stranka deželnega zbora se ni prišla k mil. knezoškofu poslovljat, tedaj letá tudi ni mogel unih nasprotnih odgovorov dati. Derbič

je bil naredil svoj poklon kakor okrajni glavar škofovega rojstnega mesta, toda pred obravnavo o učnem jeziku v šolah. Dr. Skedl se je pred odhodom poslovil po starem znanji iz Šent-Ruperta, kjer so bili knezoškof kdaj kaplan; ravno tako dekan Toman, kakor duhoven od svojega škofa. Poslovljevanje je bilo pa ravno le kratko poslovljenje, kakor ga zahteva navadna „courtoisie“. Ako so tedaj ljudje kaj trosili po mestu, zamore izhajati zares le od hudobnih ljudi“. Dobili smo o tej reči tri dopise, razglasili pa le enega najmirnejšega, ki pristavlja sam, da so tako govorico raztrosili po mestu le „hudobni“ ljudje. Veseli nas, da smo pripomogli k temu, da je gola resnica prišla na dan in se tako zavezali hudobni jeziki. H koncu pa še pristavljamo, da nismo ponatisnili v „Slovencu“ še polovice ne vseh tistih listov, ki nam dohajajo posebno iz lavantinske in ljubljanske škofije in tožijo čez to in uno; — pa mi vemo dobro, da nam gre spoštovati predpostavljene, zatorej naznanjamo vselej le to, kar mora biti. —

4. t. m., to je v nedeljo ob petih zvečer, smo pokopali opata o. Ferd. Steinringer-ja. Res že davno nismo videli tako sijajnega, veličastnega pogreba. Premil. knezoškof sami so vodili sprevod iz benediktinske cerkve v stolno cerkev, kjer so se navadne ceremonije opravljale; tukaj je tudi pevsko društvo rajnemu zapelo premilo žalostinko. Odtod na mestno pokopališče pa je spremljeval rako inf. prošt in stolni župnik J. Rebernik in sila veliko ljudi — gospode in drugih meščanov. Naj počiva v miru in v blagem spominu! Pondeljek se je opravljalo v benediktinski cerkvi duhovno opravilo; veliko mešo so sami premil. knezoškof imeli. Ljudi pa je bilo spet toliko privrelo, da je bila cerkev pretesna. Povemo o njem, kar nam je znano. Rajni opat je bil v Celovcu rojen 9. junija 1796; samostansko obljubo je storil 28. okt. 1818; za mešnika je bil posvečen 18. sept. 1819. Postavljen je bil za profesorja latinskih šol v Celovcu, po tem je učil dve leti na liceji verozakon, od leta 1828 do leta 1840 filozofijo in 10. sept. 1840 je bil za opata izvoljen. On je tudi včasih pridigal in nekaj spisov na svitio dal, kateri so nam priča, da je rajni bil navzert dr. Güntherjevega duha. Velike zasluge si je pridobil zastran sadio — in živinoreje, tudi je lepo popravil farno cerkev v Šent-Pavlu in benediktinsko v Celovcu. Gopodaril je za samoston kaj pametno in varčno, zraven pa je še veliko dobrega storil. Ubogi so ga častili kot očeta. Njegov spo-

igra kak poskok; kedar ljudje v cerkev gredo, pa kaka potnica ali marš. Mnogokrat so si že prejpstavljeni, zlasti šolska nadzornišva, prizadevala, to napako odpraviti, pa zgodilo se je, da, če je učitelj ljudem „marš“ ali „bolcar“ dolžen ostal, ostalo mu je tudi ljudstvo na dolg jajca, koline, kruh in moka in — tako v slovenskih cerkvah še zmirej „bolcajo“ pa „marširajo!“

Sicer ima pa tudi Kranjec godce za ples. Zdaj jo zagode kak slep starček na gosli, zdaj zapiska kak piskač, največkrat se pa nahajajo fantje z ročno harmoniko. Včasih se pa tudi koj na sapo zasučejo.

Neka posebnost (!) na Kranjskem je pa omrela ali dežnik. Ima jo skorej vsak (!). Videl sem nakladavca, ki je imel, ko je komaj perščelo (rosilo), razpeto omrelo, in vem, da vsa njegova obleka, ki jo je imel na sebi, ni bila več vredna, kakor dežnik. Ker po hribih plohe niso redke, loči se vendar Kranjec od svojih severnih sosedov s tem, da ne nosi velicij, starokopitnih dežnikov, temuč on ima streho novejša baže ne samo ob nedeljah, ampak tudi v delavnikih. Kedar je deževno vreme, miglja vse od samih omrel po mestu. — Neolikani Kranjec ni plašen, kakor Nemec v severni Avstriji, ampak je le nezaupljiv, sirov in sovraži „škrice“. On ne krade in se sploh ne peča z malopridnimi reči; ima pa rad

ceremonije. Nek sodnijsk uradnik mi je pravil, da mnogokrat kateri, ki je v jezi svojega nasprotnika ubil, pri sodbi pravi: „Kaj mi hočete, saj nisem nič ukradel, sem le enega ubil!“ Resnica pa je tudi to, da marsikteri pošten človek, če ga jeza zgrabi, bolj lahko koga ubije, kakor pa okrade. Jaz bi rekel, da se severni nemški Avstrijanec od Kranjca v tem razloči, da omika onemu prirojeno dobrodušnost odvzame ter trdosrčnega pri-vihanca iz njega naredi, južnega Slovana pa kakor trdi demant olika, oteše in požlahtni. Meni je dobro znano, da prava omika človeka povsod požlahtnuje; ali koliko ljudi seže v sveče shrambe znanosti tako globoko, da se jih ne prime ne samo nesnažnost, ampak tudi svitloba. Po mojih mislih loči Kranjca od družih meni znanih narodov to, da se gladi on tako rekoč na suhem brusu; zato se pa tudi prej sveti mimo družih. Vendar pa mu je zmirej neka sebičnost lastna, po Fichte-u tista krepost, brez ktere se na zemlji nič velicega in dobrega ne zgodi (!) —

Toliko in tako govori nemški pisatelj o Kranjcih. Mene je mikal ovi sestavek, ne zavolj njegove popolnosti ali resničnosti, ampak le zato, ker je bolj nekaj „curiosum“, tedaj ga podajam Slovincem, da zvedo, kako Nemci o nas in naših rečeh sodijo. Preveč pa bi bilo, k vsakej posamezneji reči opazke delati in pisatelja zavračati, — prosim pa,

naj vsak čitatelj to sam stori, ker dozdeva se nam tudi, da ta pisatelj je menda isti g. H., ki zdaj tako zelo na ljubljanski gimnaziji nemškutari, in da bržkone razun ljubljanske okolice in Trsta ni dosti družih krajev na Kranjskem videl! Kar je pa le preveč zbudljivega, zaznamoval sem to s klcajem ali pa prašajem. — Res je pa tudi, da, odkar smo se Slovenci nekoliko predramili, začeli so se Nemci bolj marljivo z nami pečati in gledati ne samo na slovensko politiko, temuč oni devajo pod drobnogled tudi slovenske krasotice, naše pesmi in naše kraje, značaj, navade in življenje naše. Skrbimo torej, da se bo po svetu dobro od nas govorilo, kakor tudi od naše dežele, ki je sicer v resnici zmes raztrganih pečin, orjaških planin, prijaznih gričev, zelenih logov, košatih gozdov in ravnege polja, pa ravno zavolj tega zanimiva in mikavna, tako da Anglež Sir Humphry po pravici o njej pravi, da v celej Evropi ni lepšega kraja, kakor je savska dolina od Podkorena do Ljubljane. „I think this valley (the Save) from Laibach to Wurzen the most beautiful in Europe.“ The Dolom. Mountains pag. 209.

min ostane vekomaj! — Kdo bode zdaj opat kdo bode njegov naslednik; kdaj bode volitev, koga izvolili, tako se zdaj vprašuje in govori po mestu. Slišimo, da bode volitev menda hinkoštna praznike.

Iz Pilberka. (Politične pritožbe so Sisifovo delo. Tukajšnje vreme poslednje dni. Nektere novice.) Z veseljem poprijel bi sopet za pero, ako bi imel „Slovenca“ kaj veselega sporočiti; toda, kakor povsod, tako tudi nič manj pri nas, bodi si v materialnem ali duševnem stanju, vlada neka letargija — duhovna pobitost in zamrza. Žive duše ne slišiš, ki bi se pečala za delovanje deželnega zbora, ali za zamotani klopčič Ogrskih in Hrvaških zadev. Zato pa — čemu bi sam svoje rane trgal, ali še drugim nove zadajal? Saj nas skušnja uči, da pritožbe, akoravno jih je v vsakem slovanskem časniku cele kopice, toliko izdajajo, kakor bob ob steno. Torej je bolj pametno, da vsak svojega srca bol skriva v lastnih prs notrinje; saj tudi vsak sam najbolj čuti, kje da ga čevlji žulji. Drugim potožiti svoje bolečine, se je včasih reklo, na pol trpeti; a sedaj pritožbe nikakor niso polajšave srca, pač pa se z njimi lahko hudo zameriš!

Vendar, ker veselega ne morem, žalostnega pa nočem sporočevati, naj kaj takega povem, za česar voljo je vse eno, je li tako ali drugače. Pravijo, kedar govorica o drugih stvareh pohaja, pride vreme na vrsto. Naj še jaz o njem nekoliko spregovorim! Zadnje dni preteklega meseca imeli smo toplo in solnčno. Sneg je po ravnem že poprej skopnil; le naša ljuba Peca bila je še vedno kot stara mamica v svoji zimski beli obleki. V sredo večer pa pride na nagloma deževjes toplim jugom. Bliskalo se je, gromelo, celo treskalo in dežilo do jutra, kakor v poletnem času. Tudi Peca odgrnila je čez noč, razun po grabnih in tokavah, svoja gola rebra. Vsled tega pa je naša Bistrica takole narastla, da že več kot deset let tolike ne pomnijo. Povsod razlila se je čez omejene struge, pokrila travnike, njive in ceste, in skoraj po vsej naši dolini bila je jezeru enaka plan videti. Tudi v Črnem, kakor je slišati, je po hudournikih voda tako narastla, da je dva še le lani narejena lepa mosta apodkopala in odnesla, da jim je sedaj vezna pot do nas ali v Prevale nekaj časa zaprta. Od zgornjih krajev Junske doline proti Dobri vesi gre pri nas govorica, da je strela v nek hlev vdarila, in ondi konja in par goved ubila. — Tako vreme z bliskom in gromom je pač februarja meseca kaj nenavadnega. Bog daj, da bi se potrdila skušnja starih let, poleg ktere vsled takega vremena smemo znanprej dobro letino pričakovati!

Povem naj še iz našega mesta, da je žl. g. Koščakar že v tem kratkem času osnoval troje hvale vrednih naprav. Prva je: *jours fixes*, (ali shod ob gotovih dnevih), h kateremu se zbirajo gospodje, ki po dnevnem trudu žele odihljaja, raztresenosti, razgovarjanja in kremljanja, poštenih kratkocasov pri nedolžnih šalah in igrah, ki nikogar ne dražijo, nikogar ne žalijo. — Drugo je, da so se nekteri gospodje petja poprijeli, in se tudi vsaki teden ob gotovih urah v tem vadijo. — V spočetju poslednjič je bravsko društvo (Leseverein), pri katerem je tudi čez 36 udov podpisanih.

Če se bode iz tega čez leto in den, zlasti v poletnem času, ali še dle kaj ohranilo, je v naših okolnostih težko prerokovati, akoravno g. ustanovniku vsemu temu srečo voščimo. Tudi je omenjeni gospod že pred ustanovitvejo vsega tega očitno izrekel, da naj oba deželna jezika, nemški kakor slovenski, imata vse povsod enake pravice, zoper kateri predlog ni nihče zbranih udov nič ugovoril. Vendar pa nad tem zelo dvomimo, če pojde po enakopravni poti, ker skorej tretjina udov slovenskega celo ne, ali pa le silno malo ume. Vsaj pri petji še do sedaj ni bilo slišati ne le ne slovenske arije, še celo ne slovenske besedice. Pa kako tudi?

Le en sam iz med njih pozna imena: Rihar, Mašek, Jenko, Ipavie, Fleischmann i. dr.; sicer pa so drugim gospodom njih sestave — terra incognita — nepoznana dobrava, ker se ti in drugi gospodje niso poskušali z arijami za „deutsches Vaterland“; — ignoti nulla cupido — nepoznanega ne poželujemo. — Ravno tako nas misel obhaja, da se bodo slovenski časniki, ako bodo tolikanj pomilosteni, da jih bodo vsaj naročili, večidel le celi in opraseni po mizah bravske dvorane valjali. Bog daj, da bi se v tej misli prevaril!

Iz slovenske Bistrice. 1. marca. J. V. (Mariborčanka in njeni „omikani“ pajdaši. Zgodovinske ali narodne skupine.) Joj tebi dragi „Slovenec“ in meni, tvojemu sirovemu, neomikanemu dopisovavcu, ki se valja v mlaki gerdobe! Zdaj sva jo pač zabredla! Preklinjala naju je — Mariborčanka, po rodu moški korespondent, zdaj pa spreoblečena ženkica, preklinjala naju je, da se zanaprej noben omikan človek ne sme z nama pečati. Ne bova zamerila razljuteni ženkici, da v svoji sveti jezi ni zbirčna v besedah. Jeza je huda ztrast, človeku pamet zmeša, besnemu pa se njegova djanja ne morejo za zlo šteti. Tudi se menda ta ženkica na spodnjem Štajerskem le malo kje nahaja in zato bi ji morda le všeč bilo, da bi se veliko od nje govorilo, kajti prav po izgledu njenih dunajskih uzorov ljubi tudi ona škandale, da bi si vlovila vsaj nekaj več naročnikov, kakor jih zdaj ima. Škoda, da še ni ustanovila šole za omikano pisavo in za priljudno obnašanje. Pa če tudi nima posebne šole, ima vendar nekaj prav pridnih učencev, in eden od teh se je te dni oglasil. Ko sem bral neki „Eingesendet“ v „Mariborčanki“ na moj dopis v „Slovenca“, nehoté spomnil sem se stare slovenske prislovice: „Uš kašlja, pa pljuniti ne more!“ — Ali škoda za vsako pametno besedo nasproti takim ljudem, ki govorijo od omike, od kterih vendar noben omikan človek ne bo trdil, da bi oni sami spadali k „inteligenciji“, ne k slovenski in ne k nemški; ki se bahajo, Bog ve, koliko da so storili dobrih del svojim sodeželanom, kterih najimenitniše pa je le, mir kaliti med narodi, obrekovati in psovati liste, kteri se trudijo in poganjajo za napredek in za pravo omiko svojega naroda. G. odgovornik trdi, da je posestvo in inteligencija na strani njegove stranke. To se lahko reče, ali dokaže naj se tudi s številkami. Jaz pa nasproti in z večo pravico trdim, da jih je mnogo na naši strani, ki imajo tudi toliko posestva, kakor g. odgovornik; gotovo mnogo več pa jih je takih med nami, ki imajo večo inteligencijo, kakor Rotweinski vinotržec Sicer tudi jaz nisem za grmom rojen, tudi moja rodbina prav nič ni manj poštena od g. odgovornikove; med slovensko aristokracijo pa, če sem tudi „purgerski“ sin, res ne spadam, ker svoje dobro slovensko ime tudi slovenski pišem. Tudi se ne baham s svojim upljivom; laži ne poznam, pa tudi straha ne; napade neomikanih sirovežev pa s tem odbijam (kar edino zaslužujejo), — da jih zaničujem. Če „Mariborčanka“ med mariborskimi in rotweinskimi kmeti ne najde takega, ki bi razumel in ji tolmačil ta dopis, ji lahko za to delo postrežem iz tega okraja z množico prav poštenih tudi premožnih in za svoj stan veliko bolj omikanih kmetov, kakor je marsikteri časnikar ali časnikarjev dopisac.

Zdaj pa k važnejšim rečem. Čudil sem se vprašanju domorodca od Savine, ki se je v svojih spisih zmirom kazal vse razmere tehtno prevdarjajočega politikarja, ali ne bi pustili podlago zgodovinskih deželnih skupin, in raji se poprijeli narodnih. Ta ideja bi res lepa bila in gotovo bi mu vsi pritrtili, ako bi bilo mogoče, vresničiti jo. To pa po sedanjih političnih okoliščinah nikakor ni mogoče in k razlogom, ki jih v poslednjem listu našteva „Slovenec“, bi se še marsikteri lahko dodali. Če začnemo dežele po narodnostih razcepljati, bilo bi to tudi za

nas Slovence v marsikakem oziru sitno. Kaj, ko bi Kočevarji tirjali, da čejo k nemškemu oddelku priti? Kako bi se meja napravila na Koroškem? In tudi na Štajerskem in Goriškem bi bilo mnogo ovir. Ni še pol leta, kar se je sestavil naš politični program, in sestavil se ni koj čez noč, ampak po globokem premišljevanju in prevdarjanju vseh političnih razmer. In zdaj bi ga spet pustili in poprijeli se drugega načela? To bi bila grozna nedoslednost in bi nam vendar na nobeno stran nič ne pomagalo. Za narodne skupine nimamo nikjer zaveznikov, še med našimi slovanskimi brati ne. Če se pa držimo zgodovinske podlage, najdemo podpore pri večini avstrijskih narodov, in tudi sami podpiramo naše severne brate na Češkem in v Galiciji. In ravno zdaj, ko nam žuga pogubivni dualizem, treba je najtrdnjše složnosti in vzajemnosti; nevarnost je velika za vse nenemške in nemadarske narode; še večja nevarnost pa bo za Avstrijo, kajti če se vpelje dualistična vlada, pričel bi se strašen boj med avstrijskimi narodi, boj na življenje in smrt in začetek razpada države! Da bi vendar premislili to naši državniki, preden še ni — prepozno!

Blizo Postojne. ☉ (Kako je že kaj tukaj? Strašna dogodka. Postojnska jama.) Sprejmite spet en par besed za milega nam „Slovenca.“ Kakor čutim, poleg se je v Postojni nekako tisti hrup, ki, že veste, kdaj in zakaj da je vstal, čeravno se mi dozdeva, da še tli v nekterih persih kaka iskrica maščevanja kajti nemškutar ne pozabi rad hitro, če se mu enkrat kaj na perste stopi. V Postojni tedaj se ima napraviti po prizadevanju našega g. dekana središče nemške kulture za ubogo Notranjsko! Vendar pa dvomimo zelo, da se jej po tem tudi poboljša materialno stanje, ko bode (če bo?) mladi svet nemške kulture — pijan! Danpanašnje je res čudno na svetu. Brez stalnih načel jo maha večina kakor tje v en dan naprej, derže se sicer nekterih prav, do kterih ima ravno nekaj „gusto“, ali da bi vsem vse sveto bilo, kar je sveto, tega pa nikakor ne, tako da je nek Nemec po pravici rekel: „Wehe, die Zeit trifft jetzt ein zu kleines Geschlecht an!“ Vendar pustimo to, upajmo pa in delajmo tako, da se kaj na boljše oberne in da tudi tisti spoznajo resnico, ki se jej do zdaj tako terdovratno upirajo! — Sporočim pa naj vam dva žalostna pa strašna dogodka. One dni so našli na unški cesti lončarja, ki je imel odrezan nos, jezik, levo roko in nogo in desno uho. Vsi ti udje so ležali zraven njega, on pa je čepel na nekem štorovju zraven svojega voza. Res, strašen pogled! Ko ga vprašajo, kdo mu je to naredil in ga tako razmesaril, dal jim je znamenje, da sam. Hitro ga spravijo na voz in peljejo v Postojno, ali umerje jim že med potjo — revček. Potem še le je prišlo na dan, da je bil norčav in da je prejšnji dan v tergu pravil, da mu je neka bela prikazen, ki ga zmirej nadleguje, velela, naj se tako poškode, in da mu je jako hudo, ker še vedno tega spolnil ni. Najberže ga ni nihče poznal, on pa je šel in se na samotni cesti tako končal. Tudi zdravniško spričalo kaže, da je bil norčav. — Iz Vipave pa zvem, da je tam blizo št. Vida nečloveški sin mater svojo grozovito umoril. Kaj takega slišati je vendar tako strašno, da ne more bolj biti in da človeku vse ude stresa, zlasti pri tako krotkem in pohlevnem ljudstvu, kakor so Vipavci sploh. Naj se mu pa zgodi, kar po vsej pravici zasluži! — V postojnski jami nek kaj pridno delajo in popravljajo, da bi zamogli tako še več obiskovalcev privabiti, kar zasluži vsó pohvalo. Pri takem delovanju naleteli so delavci one dni tudi na okostnice medvedov berlogarjev in družih žival iz davnih predpotopnih časov — in tako bode nam dvojin dobiček: imeli bomo znanprej olepšan in večji razgled po tem zares čudovitem notranjem svetu, zraven pa si še množimo znanosti. Pa dosti naj bo za zdaj.

Iz tominske doline. (Vesela novica. Dr. Tonkli.) Hitro naj vam kaj malega pišem. Ravno te dni sem slišal veselo novico, da namerjajo kanalski gospodje po zgledu družih slov. mest dosedanj „Le-severein“ v slovensko čitavnico premeniti. Bog daj, da bi se to res skoraj zgodilo, zakaj potreba je velika! Ostrašili, mi-slim, da se ne bodo gospodje, če tudi koj primerne sadu ne dobimo. Serčnost pa velja! — Kaj zelo smo tudi veseli, ker smo v Kanal dobili g. dr. Tonklija za advokata. On se mi zdi izversten mož, ter ima glavo in serce na pravem kraju. To v naglici.

Zelen.

Deželni zbori.

Štajerski je v 25. seji po nasvetu dotičnega odbora sklenil, naj se „vodna postava“ dež. odboru izroči, da je v prihodnji seji sopet predloži, ker je preveč pomanjkljiva in ni zdaj več časa, da bi se na vse strani dobro prevdarila. Potem pa so se odobrili računi za norišnico, bolnico, rodivnico in najdenišnico, kakor jih je odbor nasvetoval. — Asistentu g. J. Clarmanu je zbor 400 gld. podpore dal. — Naposled je še zbornica poterdila predlog finančnega odbora zastran proračuna deželne zemljiščno-odvezne zaloge za l. 1866 in dotičnih računskih sklepov. Treba bo vsega skupaj 1 mil. 540.580 gld. Letošnji dolg (604.840 gld.) se z dež. doklado vred razpiše in pobira.

V 26. seji se je zbornica najprej posvetovala o prodlogu, kaj je storiti, da bi se vlačugarjem in sploh vsem takim, ki se dela bojé, v okom prišlo. Dotični odbor je nasvetoval, naj se, ker posameznim občinam in tudi njih več skupaj večkrat ni mogoče svojim ljudem dela priskerbeti ali jih k njemu siliti, napravi deželna posilna delavšnica in dovoli zanj 30.000 gld., potem tudi naj se dobro pazi na to, ali in kako se obiskujejo ljudske šole in tako imenovane ponavljavnice, ali in kako se spolnjujejo postave zastran kerčem, da naj se tudi žandarji za varstvo naprosijo itd. Ker več zastopnikov ni bilo zlasti s posilno delavšnico zadovoljnih, sklenilo se je slednjič tako, da naj se dež. odboru izroči in naroči, da v bodoči seji dotične nasvete zboru predloži. Potem je bilo posvetovanje o vpeljavi okrajnih zastopstev, ki jih je tudi zbornica poterdila in s tem velik korak naprej storila. O tem pa prihodnjič kaj več.

Hervaski je zdaj že doveršil novi volitni red, ki bo pa težko poterjen, kakor nekteri že hočejo vedeti. Po njem volijo županije 42, svobodna mesta in tergi pa 24 poslancev. V vojaški krajini ne smejo voliti in izvoljeni biti niti vojniki niti vojaški uradniki, kar je gotovo prav, ker „armada ne debatira!“ — Potem je tudi zbornica na predlog dra Račkita izrekla, da spada mesto Reka k trojedini kraljevini in da zamore le s tem z ogerskim kraljestvom v zvezo stopiti. — Ta sklep je gotovo kaj pameten in sedanjim okoliščinam primeren, zlasti ker hočejo reški Talijani po vsej sili „unghe-resi“ biti. — V seji 3. t. m. je sklenila zbornica, naj se izvoli poseben odbor, ki bode o kr. pismu sporočal, — bolj odločni unionisti pa so zahtevali, naj se koj deputacija v Pešto pošlje, kar pa ni obveljalo.

Ptuje dežele.

Še zmirej se svet radovedno obrača tje proti solnčnemu izhodu v Romanijo, kjer so ravnokar kneza zapodili. Po njem ni menda nikomur nič žal. „Pešt. Lloyd“ popisuje v posebnem listu dogodbo od 23. febr. takole: „Okoli 20 mož plemenitega stanu se je zapriseglo, kneza Kusa s prestola pahniti, naj velja, kar hoče! Dobili so tudi hitro vojaške glavarje na svojo stran, tri pa, ki niso nič za to vedeli, povabil je polkovnik Ha-

ralambi na večer 23. febr. v svoje stanovanje ter jih gostil dobro z vinom. Ob 2 po polnoči pa jim reče, da so njegovi jetniki! Potem pa se vzdignejo zarotniki proti kneževi palači. Straža pusti jih nemudoma v palačo. Blizo kneževe sobe so morali vrata razbiti, in zgrabivši zvestega pobočnika stopili so h kneževi postelji ter mu zagromeli, da naj hitro pripravljeno obleko vzame in se obleče, potem pa so mu zapovedali podpisati list, s katerim se odpove kneški časti. Ker se je pa tega hotel braniti, zavpije mu poveljnik Leca: „Podpiši ali pa umri!“ Hoté ali nehoté podpiše ter očita zarotnikom, da so ga izdali. Leca mu je na to rekel: „Mi te nismo izdali, ampak rešili smo le deželo krutega trinoga!“ Na to se je nižim vojščakom zaukazalo, da naj zvežejo „psa“, — kar so tudi hitro storili, potem pa skrivé odpeljali ga v neki varen kraj, od koder je pa kakor je znano, berž čez mejo tiran bil. —

Bismark še vedno hudo razsaja, pa do zdaj še vedno le s — peresom, žuga pa z mečem, če se mu ne bo dalo, kar zahteva. On namreč želi Prusko razširiti s Šlesvik-Holštajnom.

V francoskem postavodajnem zboru je spet vse živo. Opozicija si sicer mnogo prizadeva, da bi kaj popravkov v adresu spravila, ali nima sreče. Pa tudi pri Napoleonu bi težko kaj opravili, ker on še spoznava, da je pri vladinih sistemih kaj sprememb potreba. Za Francoze pa že to velja nekaj, ker slišijo spet največje govornike o pravicah svobodnih narodov govoriti. To pa jih zbuja iz dušnega mertvila!

Razne novice.

* V mestu Orizabi na Mehikanskem je bil 4. jan. t. l. velik potres, ki je mnogo škode napravil.

* Angleški časniki nam pripovedujejo, da se je v zadnjih 25 letih veliko veliko denarja v izhodnjo Indijo izvozilo, pravijo da nad 550 milijonov tolarjev, in da od 450 milijonov ni več duha ne sluha. Menijo pa, da ga tam zakoplujejo. Bodo pač srečni tisti, ki enkrat do teh rudnikov in zakladov pridejo!

* Ljubljansko mestno svetovavstvo je izvolilo državnega ministra grofa Belcredija in poprejšnjega deželnega namestnika barona Šlojsnika zaradi njunih zaslug za častna meščana.

* 24. febr. po noči so tolovaji napadli poštni voz na poti iz Reke proti sv. Petru ter ukradli 5500 gld. Potnikom se neki ni nič hudega zgodilo.

* Serbska vlada je podarila Cernogorcem 6 topov in 4000 patrón. — Kod in kako jih bodo neki gori spravili, ker imajo Černogorci povsod dosti vidnih in nevidnih sovražnikov?

* Največi most se bo zdaj delal v Ameriki čez reko Ohajo pri mestu Cincinnati. Dolg bo neki 3171 čevljev.

* V poslednji ameriški vojski je bilo pri severni armadi ranjenih in bolnih vojakov: 1. leto: 878.918, 2. l.: 1.711.803, in zadnji 2 leti 114.000. Za merzlico jih je zbolelo 213.200, umerlo 19.459, francozljivih pa je bilo 39.000. Umerlih se šteje vseh skupaj preko 1.000.000.

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija: Nunski katehet g. Matija Hočevan gre za župnika k sv. Petru v Ljubljani; na njegovo mesto pa pride g. Jož. Smrekar. — G. Luka Jeran gre na božjo pot v Jeruzalem.

Lavantinska škofija: J. Martin Grobelnik je postal kurat na Belih vodah, g. Henrik Križan pa župnik pri sv. Janžu na Vinski gori. G. Jak. Mastnak

gre za proviz. k sv. Janžu blizo Dravberga in g. Lovro Potočnik v Vuharje.

Terzaška škofija: G. Jan. Planinšek je imenovan župnik na Vranji. G. Skender Zamlić gre za kapl. v Grižnjan, g. Fr. Pezulić pa v začasni pokoj.

Družba sv. Mohora.

Za l. 1866 so dalje plačali: Poljane pri Loki, dek. Ločnik, fara Renče, Gradiška, Celjska gimnazija, dek. Cerknica, fara sv. Križa pri Slatini, sv. Lorenc v puščavi, dek. Bovec, fara Železniki, fara v Tinjah na kor., dek. spodnji Rož.

DUNAJSKA BORSA 3. marca.

Državni papir.	Denar.	Blago
5 % obligacija po 100 gld	56.30	56.50
5 % nar. posojilo od l. 1854	62.90	63.10
5 % metalike	60.40	60.70
4 1/2 % „	53.—	53.50
4 % „	48.—	48.75
3 % „	35.25	35.75
2 1/2 % „	30.—	32.—
Srečke l. 1839	142.50	143.50
„ „ 1854	73.40	74.—
„ „ 1860 po 500	78.25	78.40
„ „ 1860 „ 100	86.50	86.75

Srečke.

Kreditne	po 100 gld.	113.25	113.75
Donavsko-parobrodsk	„ „	79.50	80.50
Terzaške	„ „	109.50	110.50
Budimske	po 40 gld.	23.—	23.50
Kneza Esterhazy-a	„ 40 „	78.—	80.—
„ Salma	„ 40 „	26.50	27.—
„ Palfy-a	„ 40 „	22.50	23.—
„ Clary-a	„ 40 „	24.—	24.50
Grofa Genois-a	„ 40 „	20.75	21.25
Kneza Windišgraetz-a	po 20 gld.	15.50	16.—
Grofa Waldstein-a	„ 20 „	18.75	19.25
„ Keglevič-a	„ 10 „	13.25	13.50

Dolžna pisma za odvezo zemljišč.

(po 100 gld.)	Denar.	Blago.
5 % dolžno-avstrij.	81.—	81.50
5 % češka	83.—	84.—
5 % moravska	79.50	80.50
5 % štajerska	84.—	86.—
5 % kranjska	84.—	88.—
5 % koroška	84.—	88.—
5 % primorska	84.—	88.—
5 % hervaska in slavonska	68.—	69.—
5 % ogerska	65.—	66.—

Denarji.

Cesarski cekini	4.89	4.90
Krone	—	—
Napoleonondorji (20 frankov)	8.19	8.21
Suvrendorji	—	—
Ruski imperijali	8.40	8.43
Pruski Fridrikdorji	—	—
Srebro (ažijo)	101.80	101.90

Dunajska borsa 6. marca 1866.

5% metalike	60.40
5% nacional	62.85
1860 derž. posoj	78.85
Bankine akcije	731
Kreditne	143.40
London	102.40
Novi zlati	4.91
Srebro	101.90

O g l a s.

Naznanjam vsem Slovencem, da sem odperl svojo pisarnico v Velikovcu (Völkermarkt) 27. februarja.

V Velikovcu 27. februarja 1866.

Dr. Val. Pavlič, s/r
advokat.